

най музы паэта...

Мастацкі свет Максіма Танка прасякнуты прысутнасцю чалавечага, «жывога». Музы Максіма Танка таксама жывуць на зямлі. Яны – зямныя, яны адухаўляюць зямныя рэчы і з’явы. У п’есе «Сіняя птушка» М. Метэрлінка дзякуючы чарадзейнаму алмазу ажываюць душы Святла, Вады, Малака, Хлеба, Сабакі і Кошкі, усяго таго, што, незаўважанае і па-добраму не ацэненае, акружае чалавека ў паўсядзённым жыцці. Пісьменнік умее ўбачыць незвычайнае ў звычайным, таямнічае ў штодзённым, сутнаснае ў вокамгненным. Гэтаксама і Максім Танк: «Заплюшчу вочы – бачу, задумаюся – чую»... Уменне паэта разгледзець асаблівую прыгажосць, «нешта таямнічае» ў самых простых рэчах спрыяе адухоўленню ім жыцця і свету навокал у паэтычных вобразах, навеяных музамі.

Старажытнае грамадства сфакусіравана на рэчыўным, матэрыяльным. Музы ўзвышаюць памкненні чалавека. З імі ён лунае па-над побытавым, хуткаплынным. З імі ён набліжаецца да вечнасці. Сучасны свет, пераствораны паэтам, ажывае дзякуючы гэтай сутнасці муз, кожная з якіх з’яўляецца адухоўленай сутнасцю рэчы або з’явы, успрынятай чалавекам, убачанай ім праз чарадзейны крышталёвы натхнення, апантанай мары, палымянага жадання.

Літаратура

1. Гётэ, Ё.В. Выбраныя творы / Ё.В. Гётэ; уклад. Л. Баршчэўскі, П. Копанеў. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 1999. – 634 с.
2. Танк, М. «Мне пару крыл да пачацтва...»: выбр. лірыка / М. Танк; уклад. В. Рагойшы. – Мінск: Маст. літ., 2003. – 479 с.

Базар Н.М. (Мінск)

Вечныя хрысціянскія ісціны ў творчасці Віктара Вабішчэвіча

Напэўна, няма такога прэзаіка ці паэта, які б абмінуў у сваёй творчасці пытанні жыцця і смерці, такога, хто хаця б раз звяртаўся ў творах да вышэйшых сіл, да Бога. Гэтыя спрадвечныя тэмы кранаюць душу і Віктара Вабішчэвіча. Яго чарговы зборнік «ORBI» (у перакладзе з лацінскай мовы – «свету»), што выйшаў у 2012 годзе, прасякнуты гэтымі тэмамі. Нават для назвы раздзелаў аўтар выбраў радкі з маліт-

вы: Oga pro nobis (з лацінскага «Маліся за нас»), Dominus tecum (з лацінскага «Бог з Табою»), Vitae supellex (з лацінскага «Упрыгажэнне жыцця»). У цэнтры многіх твораў – жыццё чалавека, сваё жыццё.

«Жыццё ў мяне адно» – так называецца адзін з вершаў Віктара Вабішчэвіча. І, як кажа ў ім паэт, «Жыццё адно – і крыж. / Як з гэтым не згадзіцца?» [1, с. 70], падпарадкоўваючыся волі лёсу. Але тут жа дадае: «А лепей паглядзіш – / У ім так многа жыццяў» [1, с. 70], маючы на ўвазе лёсы не толькі блізкіх і дарагіх сэрцу людзей, а і ўсіх тых, з кім даводзіцца сустракацца на жыццёвых перакрываваннях. «Шмат жыццяў ёсць у нас – / Пражыць іх дзевядзецца» [1, с. 70], бо гэта і «шляхі сыноў», «і лёсы мілых сёстраў», «думкі маці», «бацькаў лёс», «жончыны трывогі», «ціхі плач бяроз», «адчай людзей», «усе перажыванні» [1, с. 70].

І, як відаць, жыцці, якія пражывае Віктар Вабішчэвіч, зусім не лёгкія, таму часта ў творах апошніх гадоў ён звяртаецца да Бога. Але з-за грахоў дарога да Творцы цяжкая. І менавіта з-за грахоў яна такая жаданая: «Я ішоў да муроў Ватыкана – / З небыцця і пустэчы глухой <...> / Я ішоў праз бясконцыя хмары <...> / Я баяўся, ішоў, хваляваўся / Прапаўзаў там, дзе нельга прайсці <...> / Я ляцеў праз цяністыя далі <...> / Я імкнуўся, ішоў ад ангана <...> / І прыйшоў да муроў Ватыкана – / Каб застацца дуптой там навек» [1, с. 5].

Чалавек створаны па надабенстве Божым. За ўсе свае грахі чалавек адкажа перад Богам, у тым ліку і за знішчэнне святынь: «Мінуў той час – мы выраіліся злога <...> / І погляд зноў скіроўваем да Бога» [1, с. 6].

Існуючыя ў хрысціянстве сімвалы сустракаем у вершах Віктара Вабішчэвіча. Гэта вобраз Божай Маці – заступніцы ўсіх людзей, анёл-прадвеснік, свечкі, цудадзейная крыніца, святыя крыжы. У вершы «Паданні пра крыж» выкарыстоўваецца вобраз каменнага крыжа, што стаіць «ля ціхай рэчкі на пагорку» [1, с. 27] і на працягу стагоддзяў становіцца сведкам усяго таго, што адбываецца на зямлі. Час праходзіць, людзі пра многае забываюць, а крыж памятае ўсё: «І не відаць вякоў тых ценю, / А крыж – пазнака іх – маўчыць. / Разгадаць будзем да магілы / Сівой мінуўшчыны сляды» [1, с. 27]. Крыж у хрысціянстве – сімвал Божай сілы і надзейная зброя супраць злых духаў. Таму паэт нагадвае чытачу, што пра гэта нельга забываць: крыж, знак вырашчавання, любові і Божай сілы, уратае, крыж дапаможа.

Ёсць яшчэ ўласны крыж у кожнага чалавека – тое, што наканавана ў жыцці. Віктар Вабішчэвіч упэўніваецца ў думцы, што, як бы ні хацелася чалавеку, але свой крыж кожны пранясе па жыцці сам. І ад таго, як чалавек будзе несці яго, залежыць, якое месца прыстанку знойдзе душа пасля смерці. Паэт у малітвах да Бога звяртаецца з просьбай быць яму (Богу) адданым дзіцём. Свой крыж бачыць у служэнні роднаму беларускаму слову: «Спыніцца сэрца. І стану я словам, / Песняй жывой ручая, / Гукам дзівоснае роднае мовы, / Спевам начным саляўя» [1, с. 99].

Створаная для людзей цудадзейная крыніца становіцца месцам масавага паломніцтва. Месцам, куды прыходзяць людзі са спадзяваннем на цуд Божы, на магчымасць выратавання душы і пазбаўленне яе ад пакут: «Там не толькі новых сіл прыток – / Там пачуеш зван нябеснае званіцы, / Веры нашай чыстай там выток» [1, с. 16].

Душы толькі тых людзей, што ў сэрцы берагуць Божую ласку, будуць жыць шчасліва. А душы тых, хто вырашыў жыць без Бога, спадзеючыся толькі на сябе, часта зневажаюць Творцу, так і не знойдуць прытулку ў Царстве Божым. Такія душы на рынку душ «Забіраў сабе за тры грошы Шатан» [1, с. 23]. Іх рэчны прыпынак вызначаны – пекла. Паэт кажа, што пазбегнуць пекла душа чалавека можа толькі тады, калі чалавек пакаецца за ўсе свае грахі перад Богам, ачысціць душу ад бруду. Цяжка прызнаць свае грахі, але Бог дапаможа, толькі чалавек павінен зрабіць важны крок. «Каля касцёла ў задуменні / стаіць-хваляецца юнак, / Ды гад татычныя скляпенні / Зайсці не можа ён ніяк <...> / Юнак ніяк не знойдзе сілы / Пераступіць за той парог, / Дзе чалавек здабудзе крылы / І дзе яго пачуе Бог. / Ды прыйдзе час – час немінучы, – / Калі юнак увайдзе ў храм – / Пад спеў узнёслы, неўміручы / Свой паратунак знойдзе там» [1, с. 15].

Праз таінства хрышчэння душа атрымлівае магчымасць у канцы жыцця трапіць да Бога і бясконца жыць з Богам. У час таінства душы даецца анёл-ахоўнік – сведка і абаронца жыцця чалавека. Таму хрышчэнне – падзея асабліва ўрачыстая. Радасць, спакой агортваюць усіх удзельнікаў абрада. Самы чаканы момант тут – «Імгненне цуду нараджэння / Бясмерця чыстае душы» [1, с. 13]. Душа атрымлівае бяссмерце і толькі ад чалавека залежыць, з кім душа застанеца пасля сканчэння зямнога быцця.

Вера дае магчымасць чалавеку жыць, тварыць, спасцігаць таямніцы сусвету. «На крылах веры ты адчыніш дзверы / У свет, што ёсць аснова ўсіх асноў» [1, с. 12]. Таму Віктар Вабішчэвіч праз сваю творчаць праводзіць думку, што чалавек без веры, без Бога – усё роўна як малое бездапаможнае дзіця. А веру патрэбна ў сабе расціць на працягу ўсяго жыцця.

Хрысціянскія матывы праведзены праз увесь зборнік «ORBI». Яго творы яшчэ раз нагадваюць чалавеку аб тым, што існуе жыццё бясмёртнай душы. Вось толькі тое, дзе і з кім яно будзе, залежыць ад самага чалавека.

Літаратура

1. Вабішчэвіч, В.В. ORBI / В.В. Вабішчэвіч. – Мінск: Канфіда, 2012. – 104 с.

Боббат Т.І. (Магілёў)

Мастацкая літаратура і гісторыя: спецыфіка выкарыстання міжпрадметных сувязяў (на прыкладзе вывучэння творчасці Максіма Танка і Аркадзя Куляшова)

Школьны курс беларускай літаратуры базіруецца на прынцыпе гістарызму, які па сваёй сутнасці з'яўляецца катэгорыяй міжпрадметнага зместу. Гэты прынцып «прадугледжвае канкрэтна-гістарычны аналіз мастацкага твора з далучэннем ведаў школьнікаў па гісторыі краіны» [1, с. 88]. Рэалізацыя такога роду міжпрадметных сувязяў асабліва важная, паколькі яны не толькі паглыбляюць агульнаадукацыйныя веды, але і развіваюць гістарычную памяць і гістарычнае мысленне школьнікаў, фарміруюць іх светабачанне, дапамагаюць глыбей асэнсаваць агульначалавечыя каштоўнасці.

У старшых класах галоўным прынцыпам канструявання зместу літаратурнай адукацыі з'яўляецца гісторыка-храналагічны прынцып, таму сувязі літаратуры і гісторыі набываюць большую значнасць. Вучні павінны не толькі ацэньваць канкрэтныя мастацкія творы з пазіцыі сучаснага літаратуразнаўства, але і характарызаваць іх у кантэксце гістарычнага развіцця культуры свайго народа і чалавецтва, умець суадносіць канкрэтныя з'явы роднай літаратуры з асноўнымі эпохамі, перыядамі развіцця сусветнай літаратуры, мастацкімі нап-рамкамі.